

TÜRKİYE DİYANET VAKFI YAYINLARI / 286

İSLÂM'IN IŞIĞINDA KADIN

(TDV Kadın Kolları Konferans ve Panelleri: 1996-97)

ANKARA
1998

TÜRKİYE DİYANET VAKFI

YAYIN MATBAACILIK VE TİCARET İŞLETMESİ

Meşrutiyet Cad. Bayındır Sk. No: 55 (06650) • Kızılay/ANKARA

Tel: (0.312) 418 59 49 • 417 09 04 • 425 27 75

Fax: (0.312) 417 00 09

Yayın No: 286

Sempozyumlar-Paneller Serisi: 25

ISBN 975-389-333-7

98.06.Y.0005.286

Bu kitap;

Türkiye Diyanet Vakfı

Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi'nin

Dizgi, Fotomekanik, Ofset ve Cilt Tesislerinde

hazırlanıp basılmıştır.

HURÂFELER*

Ayşe SUCU (TDV Kadın Kolları Başkanı) – Sayın Başkanım, Değerli Basın Mensupları ve Kıymetli Misafirler.

TDV Kadın Kolları'nın düzenlemiş olduğu konferansa hoş geldiniz diyor, hepinizi sevgi ve saygı ile selamlıyorum.

Bugün bilen bilmeyen, yetkili, yetkisiz pek çok kişinin fikir beyan edip, dinî deyimiyle adeta fetvâ verdiği, bu yüzden de büyük bir fikir karmaşasının yaşandığı bir konu vardır. O da din konusu, özellikle de İslâm Dinî konusudur.

Takdir edersiniz ki her ilim dalı, her fikir ve her inanç sisteminin kendi kavramları, kalıpları ve temel prensipleri vardır.

Tam mânâsıyla bir hayat dini olan ve insanlığa her iki alemin mutluluğunu sunan İslâm Dini'nin de kendine ait kavramları, kalıpları ve prensipleri ile bir bütün oluşturduğunu hiç bir zaman unutmamak gerekir.

İnanma ve din duygusu doğuştan var olan bir yetenek ve ihtiyaçtır. Bir yetenektir dedim, çünkü, her insan doğuştan bir aşkın varlığa (yaratıcıya) inanma ve bağlanma kâbiliyetindedir. Bir ihtiyaçtır, dedim, çünkü; her insan doğuştan sâhip olduğu bu yeteneğini kullanarak, inanma ile ilgili duygularını tatmin etme yollara aramaktadır.

Bu anlamda DİN ve İNANMA, insanın insan olma özelliklerindendir. Adeta insan kimliğinin olmazsa olmaz bir parçasıdır.

Din ferdi olduğu kadar, toplumsal bir ihtiyaç ve bir realitedir. Öyle ki, din insanla-insan, insanla-toplum ve toplumlar arası ilişkileri önemli derecede etkilemektedir. Davranış ve görgü kurallarından ahlâk kurallarına kadar toplum hayatını ilgilendiren bir çok konuda belirleyici unsur din ve dinî, ahlâkî değerlerdir.

Din; bir milletin veya toplumun kimliğinde de belirleyici bir unsurdur. Bir milleti millet yapan dil ve târih kadar din de önemli bir unsurdur. Bunun da ötesinde din diğer kültür unsurlarına da etki eden bir özelliğe sahiptir... Dilde, târihte, sanatta, örf ve âdetlerde dinin etkilerini gözlemlemek her zaman mümkündür.

Dinî, hem bir inanç sistemi olarak, hem de diğer kültür unsurlarına etki eden bir faktör olarak öğrenmek zorundayız. Aksi taktirde yeni nesillerde bir kimlik belirsizliği ve mevcut kültürel değerleri anlayıp yorumlama eksikliği ka-

(*) 15 Mart 1997 tarihinde Kocatepe Camii Konferans Salonu'nda verilen konferans.

çınılmaz hale gelmektedir. Bunun sonu ise kültürel yabancılaşmaya, kültürel yozlaşmaya varacaktır.

Globalleşen dünyamızda iletişim alınındaki hızlı gelişmeler sonucunda, toplum ve milletlerin iç içe oluşlarını göz önünde bulundurarak dinin evrensel boyutu üzerinde de düşünmek gerekir.

Diğer insanlarla anlaşabilmek, onları anlayabilmek, onların sahip oldukları ve davranışlarına yön veren değerlerini tanımakla gerçekleştirilir. Bu ise bir insanın, karşısındakinin, dinî, ahlâkî ve kültürü hakkında bilgili olması demektir.

Ancak; kültürler ve dinler arası eğitimde birinci ilke, herkesin öncelikle kendi dinini bilmesidir. Çünkü; kendi dinini bilmeyen ve ona saygı duymayan birisi, başkalarının dinini ve dinden esinlendiği davranışlarını anlamada güçlük çekecektir.

Evet; Din ve İnsan, iki ayrı mefhum, hangisinin târihi daha mukaddem dersenez? Her halde biri olmadan diğeri olmaz şeklinde düşünmemiz en doğru olanıdır. Zira, din insanın var olduğu her yerde vardır ve dinin ortaya çıktığı her yerde de mutlaka insan vardır. İnsanın bu duygusu hiç bir zaman yok olmaz; ancak eksik ve yanlış bilgilenebilir. Gelmek istediğim asıl nokta burasıdır. Yapılması gereken bu eksik ve yanlış bilgilenemeyi önlemektir.

Aslolan, insanın bedeni ve ruhî bütün yetenek ve ihtiyaçlarının sıra ile değil, birlikte ele alınması ve uyum içerisinde doyurulup geliştirilmesidir.

Hal böyle olunca, inanma gibi önemli bir duygu ve ihtiyacı, diğer duygu ve ihtiyaçların gerisinde bırakmak doğru değildir.

İşte; bu gerçeklerden yola çıkarak Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Kolları olarak başlattığımız kültürel faaliyetlerde Kur'ân ve Sünneti baz alarak, dinî ehil ağızlardan, sağlam kaynaklardan öğrenmeyi ve öğretmeyi hedefleyen konferanslar zincirimizin bu günkü konusu Hurafeler. Konuğumuz ise en yetkili ağız, Diyanet İşleri Başkanımız Mehmet Nuri Yılmaz.

Hocamızın kısa özgeçmişi;

1943 Erzurum doğumlu. Devrin büyük alimlerinden eski Erzurum müftüsü Sâkıp Danışman'dan, Arapça, Farsça, Mantık, Beyan, Bedi, Fıkıh Usulû, Tefsir, Ferâiz ve Kelam'dan icâzetnâme aldı. Yüksek Öğrenimini Erzurum İlahiyat Fakültesinde tamamladı.

Sırasıyla, Kur'ân Kursu Öğreticisi, Vaizlik, Kültür Bakanlığı Müşavirliği, Müfettişlik, Vakıflar Genel Müdürlüğünde Mütercimlik, Din İşleri Yüksek Kurulu Raportörlüğü, Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanlığı, Çankaya Müftülüğü görevlerinde bulundu.

1990 yılında, Din İşleri Yüksek Kurulu Üyeliğine, 1991 tarihinde Diyanet İşleri Başkan Yardımcılığına atanmış bulunan Sayın Yılmaz, 1992 tarihinden itibaren de Diyanet İşleri Başkanlığı görevini yürütmektedir.

İçtihat Nedir, Müçtehid Kimdir, İbn-i Batuta Seyahatnâmesi, Âhilik ve Fütüvvet, Kur'ân'da Nesih, Sünnî ve Şii İhtilâfının İçyüzü, Kur'ân'da Talak, isimli eserleri bulunmaktadır.

Hepinize teşekkür ediyor, Sayın Hocamızı kürsüye dâvet ediyorum.
Buyurun Efendim.

Mehmet Nuri YILMAZ – Kıymetli Hazırın,

Dinimiz, çok ulvî ve mukaddes bir dindir. Dinimiz, asra, hattâ çağlara hitâp eden bir dindir; ama, ne yazık ki, bu dinî lâıykıyla insanımıza öğretememiştir. Bunun çeşitli sebepleri var. Buna, burada girmek istemiyorum; ama, görülüyor ki, İslâm Dinini asıl kaynaklarından öğrenmek isteyen meraklı kimseler var. Bu da bizi son derece sevindirmektedir.

Konumuz, hurâfeler, bid'âtler, bâtil inançlar. Bunlar, birbiriyle iç içedir. Tabîî aralarında terim olarak fark var; ancak, netîce itibariyle bid'at, hurâfe, aynı şeyi insanlara telkin etmekte, dinî bakımdan birtakım yanlışlıkların, toplum hayâtı bakımından birtakım zararların doğmasına sebep olmaktadır.

Ben, bu konuşmamda, bid'ât, hurâfe, bâtil inanç ayırmadan, zararlı şeylerin, İslâm'a sokulmak istenen veya sokulmuş olan zararlı şeylerin neler olduğunu, bunların menşeiini, toplumdaki etkilerini ve kurtuluş çârelerini kısaca anlatmaya çalışacağım ve daha sonra, sualleriniz olursa cevaplandırmaya çalışacağım.

Bu hurâfeleri, bid'âtları, bâtil inançları, İslâm'ın ilk devriyle karşılaştırırsak, İslâm ne idi, bugün nedir, neler hakikattir, neler hurâfedir açıkça ortaya çıkmış olur. Biliyorsunuz, İslâm Dini, bâtil inançların, hurâfelerin yaygın olduğu bir asırda zuhur etmiştir. Cahiliye dönemi dediğimiz o dönemde, hakikat adına, gerçek adına hiçbir şey kalmamıştır. Zihinler, fikirler, hurâfelerde dolup taşmıştır. İslâm, bu hurâfelerle mücâdele etti; insanları, Hakk'a, hakîkâte dâvette bulundu ve İslâm'ın yüce peygamberi, kısa bir zaman zarfında, yirmüç yıl gibi kısa bir zaman zarfında muvaffakiyet elde etti, ihlası ve samimiyeti sâyesinde başardı.

İslâm ne ile mücâdele etti? Hepinizin de bildiği gibi, başta putperestlikle mücâdele etti. İnsanlar, kendi elleriyle yaptıkları putlara ilah diye ibâdet ediyorlardı. Onlardan fayda umuyorlardı. Kurbanlar kesiliyordu, bu ruhsuz varlıklar için.

Tabîî, câhiliye dönemi insanının dini yok değildi, dinleri vardı. Kur'ân diyor ki "sizi, yerleri gökleri kim yarattı diye sorsanız, elbette Allah diye cevap verirler. Size kim rızık veriyor diye sorsanız, Allah diye cevap verirler." Yani, kâinatın yaratıcısının varlığını inkâr etmiyorlardı. Kendilerine göre bir din uydurmuşlardı, adına da şirk dini demişlerdi. Hani, Kâfirun Sûresinde "sizin dininiz size, benim dinim bana." Demek ki, putperestlerin de bir dini vardı, dinsiz değillerdi, ateist değillerdi.

Nasıl bir inanç telakkileri vardı? Diyorlardı ki "bizleri ve dünyâyı yaratan bir Allah var; ancak, bizi Allah'a götürecektir vasıtâyı ihtiyacımız var. Allah katında bizi kurtaracak şefâatçilere gerek var. Bu şefâatçiler, bu kurtarıcılar, bu araçlar putlardır."

İşte İslâm, bu inançla mücâdele etti. Allah'ın Resûlü, hayatı boyunca, hep bu bâtil inançla mücâdele etti. Allah'la kul arasında aracı yoktur, vasıtâ yoktur. Bu, sizin ibâdet ettiğiniz şekillerin ne faydası vardır ne de zararı. Ellerinizle yapıyorsunuz, onu yapan siz oluyorsunuz ve ne gariptir ki, yaptığınız şeye tapıyorsunuz!.. Beşerin böyle delaletleri var, putunu kendi yapar, kendi tapar.

Evet, Allah'ın Resûlü, bu tevhit inancını, büyük mücâdeleler sonunda dünyâyı duyurdu. Bütün dünyâyı, buna dâvet etti. Tabîî, bu, putun yerine insanları koyanlar da vardı, insanlara tapanlar da vardı, insanperest olanlar da vardı. İşte, bizim dinimiz, ister eşya olsun, ister insan olsun, bunlar Allah'ın yarattıklarıdır; bunlara tapmak, bunlara ibâdet etmek doğru değildir; Allah'la kul arasında vasıtâ yoktur.

Günümüze gelelim. Günümüzde, bu inanç, tevhit inancı var mıdır, yok mudur? Böyle mukayeseli konumuzu sürdürürsek, daha faydalı olacağına inanıyorum. Hepimiz Müslümanız diyoruz ve Müslümanlığımızla iftihar ediyoruz. Allah'ın ortağı yoktur diyoruz. Ancak, tabîî, Müslümanların hepsi değil, birkısım Müslümanlar -sâdece Türkiye'de yaşayan Müslümanları kastetmiyorum- bilmeden, bu tevhit inancından ayrılmaktadırlar. Allah'la kul arasına vasıtâ koymaktadırlar. İşte, en büyük hurâfe budur. Meselâ, Hıristiyanlık, bana sorarsanız, teslis akidesi, üçlü Allah inancı, hurâfelerin başıdır.

Bizde böyle bir inanç yok; ama, bilerek veya bilmeyerek tevhit inancına ters hareket eden birtakım Müslümanlar var. Putperestler ne diyorlardı; Allah bir, kâinatı yaratan o; ama, onun yanında bize şefâat edecek olan bu meydana getirdiğimiz eserlerdir, şekillerdir, heykellerdir, suretlerdir. Eğer bunların yerine, bu şekillerin, suretlerin yerine insanı koyuyorsa, o Müslüman tevhit inancından ayrılmış demektir.

Asr-ı Saadette, Allah'ın Resûlü Hazret-i Peygamber bile, bir kul, bir elçi olarak biliniyordu ve zaten Kur'ân da, O'nu öyle tarif etmektedir. "De ki, ben de sizin gibi bir beşerim. Aramızda tek bir fark var; bana vahiy geliyor." Bir meclise girdiği zaman, ayağa kalkmak isteyenler olurdu, Peygamberimiz, acemlerin kisralarına yaptığı gibi, bana da yapmayınız. Ben de bir kulum.

Bir bedevi, karşısında tir tir titriyordu korkusundan heyecânından veya Peygamberin onun üzerinde bıraktığı ve ona hissettirdiği ağırlıktan titriyordu. Allah'ın Resûlü "ne titriyorsun, ne korkuyorsun, ben bir insanım, senin gibi bir insanım. Ben, Mekke'de, arpa ekmeği yiyen Abdullah'ın oğluyum." Biz, namazda, Abdühû ve Resûlühû okuyoruz, Allah'ın kulu ve elçisidir. Önce kulluk zikredilmektedir, sonra Peygamberlik. Fakat, zaman geliyor ki, Hazret-i Peygamber'e ulûhiyet sıfatı isnat ediliyor. Şia'nın bir kolu olan Mufavvide diyor ki "Al-

lah, Hazret-i Muhammed (A.S.V)'ın nurunu yaratmış ve kâinatı yaratıcılık sıfatını ona teslim etmiş, dünyâyı da o yaratmıştır." Bu bâtlı inanç, İslâm dünyâsında, bilhassa Şîa âleminde uzun zaman etkili olmuştur.

Tasavvufçular, Peygamber hakkında çok mübâlağada bulunmuşlardır. Bir kısım tarikatlarda bu vardır. Birisi bir gün, Peygamber'i methü sena ediyor; o kadar mübâlağalı methetti ki, şaşırdım ve bir de Allah'ı methet dedim, sustu, bir şey kalmadı; çünkü, Allah'ın sıfatlarını Peygamber'e vermişti.

"Mübâlağa etmeyiniz." işte, Asr-ı Saadet'in getirdiği din. Peygamber diyor ki "Mübâlağa etmeyiniz. Geçen ümmetlerin yok olmasına sebep, mübâlağaları olmuştur."

Herkesin bir haddi vardır. Allah'ın sıfatlarını Hazret-i Peygamber'e vermek şartıyla, onun kul ve resül olduğunu bilerek, ne kadar methetsek azdır; ama, Peygamber'i, Allah mertebesine çıkarırsanız, o zaman dinle bağınızı koparırsınız. Sahabeyi, peygamber mertebesine çıkarmamak şartıyla, ne kadar övseniz azdır. Yani, herkesin bir makamı vardır, bir derecesi vardır, bir mertebesi vardır. Allah'ın Resûlü, mübâlağa etmeyiniz diyor.

Allah'la kul arasında, insan, bir aracı inancını taşıyorsa, Peygamber de olsa bu, onu aracı, vasitâ kabul ediyorsa, bir mânâda dinden bağını koparmış olur. Hristiyanlıkta, bildiğiniz gibi, bu vasitâ, araya aracı sokma inancı hâlâ devam etmektedir. Papaz, Hazret-i İsâ'nın vekilidir, Allah'ın adına iş görür. Günâhkâr bir insan, papazın huzuruna gider, kusurlarını itirafta bulunur, papaz efendi, Allah'ın vekili sıfatıyla, onu affettirir, günâhlarını bağışlatır. Bizim inancımızda, Peygamber'in, Allah'ın Resûlü'nün getirdiği tevhit inancında böyle bir vasitâ yoktur. Allah'la kul arasına kimse giremez. Dünyanın en sefil, en günâhkâr insanı, gönülden tövbe etmek suretiyle günâhlarını bağışlatabilir.

Bizim dinimizde günâhları sayıp dökmek de günâhtır. Günâhı unutmak lâzım. Geçmişte işlediğiniz bir günâhı başkalarına açtığınız zaman, ifşâ ettiğiniz zaman, Allah'ın öfkesine uğrarsınız; çünkü o, Settar ismiyle sizin günâhınızı örtmüştür. Onu ifşâ etmeye hakkınız yoktur.

Demek ki, hurâfelerin, bâtlı inançların başında, Allah'la kul arasına bir vasitâ koymak gelmektedir ve bu tevhit akîdesini zedeler. Allah bize, bizden daha yakındır. Allah'sız hiçbir zerre yoktur. Zaman ve mekândan münezzehtir; ama, zaman ve mekân, ondan münezzehe değildir. Kur'ân'da da "ben size şahdamarınızdan daha yakınım" demiyor mu. "Ancak sana ibâdet ederiz, ancak senden yardım isteriz" diye ona yalvarmıyor muyuz, beş vakit namazda.

Şu halde, büyük bir bilim adamının sözü var, diyor ki "la tedu fi hacetin bazen vela esada, Allahü vahidün, la tüşrih bihi ehada. Ne ihtiyacın varsa, onu Yüce Mevlaya arz et.. Ne Abdülkadiri Geylani'den, ne de Hazret-i Ali'den medet um. Allah birdir, onu kimseyi ortak koşma." Tabîî, bununla ilgili söylenecek daha çok sözler var. Bunlara girmek istemiyorum.

Demek ki, Asr-ı Saadet Müslümanlığında, Allah'la kul arasında vasıtâ yoktur, aracı yoktur, insanları putlaştırmak yoktur; tevhit inancı vardır. Bu tevhit inancına ters düşen her hareket, batıl inançtır, hurâfedir, hakikatın tam zıddıdır.

Türbelere perestijin artması da yanlış. Asr-ı Saadet'in yasakladığı, Hazret-i Peygamberimizin şiddetle reddettiği bir hadisedir. Diyor ki Peygamberimiz, o günkü Yahudileri kastederek Allah, Yahudilere lânet etsin. Onlar, Peygamberlerinin kabirlerini mescit haline getirdiler. Sakın öldükten sonra benim mezarımı mâbet haline getirmeyiniz." Görüyoruz ki, özellikle kadınlar, türbelere çok düşkün. Sizleri bilmiyorum; ama, bizim yaptırdığımız istatistiklere göre, en fazla türbeleri ziyâret edenler bayan. Çaput bağlar, bez bağlar, adak adar; işte, kısmeti açılınsın diye türbeye gider, okulunu geçmesi için yatıra niyazda bulunur, yalvarır.. Bunlar, hepsi, tevhit inancına zıt olan şeylerdir. "Benim mezarımı, öldükten sonra, zinhar mabed haline getirmeyin" diyor.

Arabistan'a gidenler bilir, Peygamber'in türbesine el sürmeyi dâhi yasaklamışlardır, çok haklı olarak yasaklamışlardır. Türbeden, taştan, topraktan medet umulmaz. O zatlar büyük insanlardır. Tabîî, biz öyle inanıyoruz, hüsnü zan ediyoruz, onların mezardaki durumlarını bilemiyoruz. Hazret-i Peygamberimiz, biliyorsunuz, belli kişilerin cennetlik olduğuna şahadette bulunmuş, müjdelemiş onları. Kur'ân-ı Kerîm, muhâcir ve ensardan Allah'ın razı olduğunu ifade ediyor; ama, bununla birlikte, hiç kimsenin imânına temînatta bulunmamıştır. "Efendim, filan zat beni cennete götürecektir, Sırat Köprüsünden geçmeme yardımcı olacaktır demiyor." Bunlar, asılsız şeylerdir, dine ters olan şeylerdir, uydurma, hurâfelerdir. Allah'ın Resûlü, böyle bir temînatın altına girmemiştir, kim girebilir?..

Biz, büyük zatların, velî kişilerin haklarında hüsnü zanda bulunuruz; ama, onlar, bizim gibi insanlardır, yaşamış ve ölmüşler. Onlar bizim duâmıza muhtaçtır, bizden duâ bekliyorlar. Ölü diriden duâ beklerken, diri ölüden yardım bekliyor!..

Peygamber'in zamanında, bakınız, dinî kavramlar, o gün nasıl insanları mesut etmiş, nasıl anlaşılmış ve insanları nasıl refah ve saadete erdirmiş ve bu dinî kavramlar, sonradan nasıl çarpıtılmış, nasıl tahrif edilmiş. Kısaca bunlara da bir göz atalım.

Dikkât ederseniz, İslâm târihine bakıldığında, Hazret-i Peygamber, kısa bir zaman içerisinde sesini bütün dünyâya buyurmuştur ve bir fütühat devri başlamıştır. O günün iki süper devleti vardır; biri Bizans, diğeri Kısra, İran. Bu iki süper devlet, bugünkü süper güçler gibi. Belki bugün, iki süper güç artık kalmadı, tek süper güç vardır. Devamlı birbirleriyle savaşırlardı, birbirlerini yenmeye çalışırlardı, insanlığın mukadderâtını ellerinde tutmaya gayret ederlerdi. İslâm, kısa bir süre içerisinde, bu iki devleti hâk ile yeksân etti.

İslâm'ı çok iyi bilmek lâzım. Herkes konuşuyor. Tarihe bakınız, 23 yıl içerisinde, 30 yıl içerisinde Bizans diz çöktü. Suriye, Irak, vs. bunlar Bizans'ın elindeydi. İran tamâmen İslâm'a teslim oldu. Müslümanların ne gücü vardı acaba, neyi vardı o gün Müslümanların? Ne Yunan felsefesi vardı, ne hukuk kitapları vardı, medeni kânunlar vs. veya fıkıh kitapları, ciltlerle yazılmış kitapları ne de ellerinde asrın silahı vardı. Ne vardı bunların elinde; Kur'ân-ı Kerîm, Kur'ân sayfaları vardı. Onlar Kur'ân'dan aldıkları feyizle, Kur'ân'dan aldıkları ruhla dünyâyâ meydan okudular. İmânla, ihlasla meydan okudular. Kur'ân ne diyor "Vela tehinu, vela tahzinu, ve entümül alevne in kümtüm müminin. Gevşemeyiniz, üzölmeyiniz, eğer inanıyorsanız üstünsünüz." İmânın gücü... Belki bu günümüz insanına çok garip gelebilir; ama, imânın gücüne hiçbir güç dayanmaz.

Onlar, bu imân gücüyle fethettiler. Çünkü, dinî doğru anlıyorlardı. Peygamber, onlara, dini, bizzat, işin kaynağı olması hasebiyle, doğru, dürüst öğretmişti. Meselâ, bir tevekköl meselesi. O günün insanı tevekköl ediyordu, Allah'a güveniyordu. Tevekköl neydi, nasıl anlaşılıyordu o gün? Peygamber diyor ki "Deveni bağla, ondan sonra tevekköl et." Orada âkil kelimesini kullanıyor. Âkil, deveyi bağlamak anlamına geldiği gibi, aklını kullanan anlamına da geliyor. Öyle ya, deveyi bağlamak için aklı kullanmak lâzım. Önce aklını kullan, deveni bağla, sonra Allah'a tevekköl et. Bakın, işte imân gücü diyorum, niye?.. İmân neyi gerektiriyorsa, hepsine uyuyordu o günün Müslümanı. Allaha tevekköl, ama, tedbir almadan tevekköl değil.

Esbâba tevessöl, tevekküle mâni değildir; sebeplere yapışmak, tevekküle engel değildir. Şimdi, zaman geliyor... Bakın, Şemsettin Altay'ın Zulmetten Nura diye bir eseri var, orada bu ibretli levhâyı sergiliyor. Düşman İstanbul'a dayanıyor, neredeyse şehrin içine girecekler, Eyüp Sultan'da kahvelerde insanlar toplanmış, fütursuzca oturuyorlar. Bunları gayrete getirmek isteyenler, kalkın mücâdele edelim, düşmanı sokmayalım... diyorlar. Diğerleri "hayır, evliyânın olduğu yere düşman giremez. Biz, Allah'a tevekköl etmişiz diyorlar; yani, tevekköl, sonradan, Müslümanlar, atâlet, tembellik mânâsına almışlardır. Önce sebeplere sarılacaksınız, bütün tedbirleri denedikten sonra Allah'a tevekköl edeceksiniz anlayışı, sonradan atâlet anlayışına dönüşmüş. Çalışmaz, "Allah'a tevekköl ediyorum; çünkü o benim rızkımı verecektir..." Düşmana karşı koymaz "ben Allah'a tevekköl ettim" der. Evliyâ'nın olduğu yere düşman giremez, sahâbenin olduğu yere düşman giremez... Var mı İslâm'da böyle bir kâide?.. Mehmet Akif merhum, yarım asır önce bunu ne güzel ifade eder; diyor ki: "Bir tevekköl uydurdun, dini çevirdin maskaraya." İşte hurâfe bu!

Peygamber'in zamanındaki kader anlayışına bir bakalım, bugünkü kader anlayışına bir bakalım. Peygamber, kaderden bahsetmiş, Kur'ân-ı Kerîm de kaderden bahsetmiş. Kader nedir; kader, Allah'ın koyduğu nizâmdır, sistemdir. Eğer güneş her gün muntazaman doğuyorsa, ay her akşam, o bedirlenmiş ay

insan yüzüne tebessüm ediyorsa, işte bu, kaderdir, kaderin içerisinde. İnsanın belli başlı hareketleri, davranışları, bunlar da kaderin içerisinde. Yani, kader, Allah'ın kurduğu bir nizâmdır, bir ölçüdür kader. "Biz, her şeyi kaderle, ölçüyle yarattık" diyor. Rahman Sûresinde, ölçüyü koydu diyor "ve vedaal vizan, en la.. ölçüyü koydu Allah." Sakın ölçüden sapmayınız. Ölçüyü kaçırırsanız, hüsrâna uğrarsınız. Bizim hürriyetimiz, özgürlüğümüz, hepsi bu kaderin içerisinde.

Tedbir almayalım, ne yapalım, kader böyleymiş diyelim. Bu inancı da, İslâm Dini yasaklamıştır. Bizim vâizlerimiz bunları kürsülerde, hutbelerde çok dile getirirler. İslâm Ordusu, Şam'a girmek üzere, Şam'da kolera var, o günkü adıyla vebâ hastalığı. Ebu Ubeyde b. el Cerrâh'a bunu arz ediyorlar, ne yapalım kolera var diye. İstişâre ediyor, bir tarafta muhâcirler, bir tarafta ensar. Bir kısmı diyor ki girmeyelim, bir kısmı diyor ki girelim. Girelim diyenler, her şey kadere bağlı değil midir; eğer ölmemizi Allah takdir etmişse ölürüz, yaşamamızı takdir buyurmuşsa yaşarız. Bu durumu Hazret-i Ömer'e iletiyorlar. Hazret-i Ömer "ben Peygamber'in bir hadisini hatırlıyorum. Bir yerde böyle bir hastalık olursa, oraya girilmesin, oradaki hastalar da yerlerini terk etmesin." Yani, bir karantina sistemi getirmiş orada. O şehirde bulunan koleralı hastalar, bulundukları yerde kalsınlar, köylerini kentlerini terk etmesinler. Köye, kente girmek isteyen de girmesin. Hazret-i Ömer'e diyorlar ki "sen Allah'ın kaderine mi karşı geliyorsun, kaderden mi kaçırıyorsun." Diyor ki "ben Allah'ın kaderinden, onun kazasına kaçıyorum." ve bir misal veriyor: Develerinizi, otu bol olan yerde mi otlatırsınız, yoksa çorak yerde mi? Götürün o zaman devenizi çorak yere, Allah'ın takdiri buymuş diyerek orada otlatın bakalım!.. İşte, kader anlayışı buydu.

Ama, zaman geldi ki, bilhassa tekkelerde, bunlar hep yanlış anlatıldı insanlara. Mukadderâtına razı ol... Bir belâyâ, felâkete mi uğradın? Allah'ın takdiri. Yoksul musun? Allah'ın takdiridir. İşte, İslâm dünyâsının geri kalmasının sebeplerinden birisi de, bu kaderciliktir.

Kur'ân-ı Kerîm'e bakıyoruz, Kur'ân'da, fitratten bahsediyor. Buna sünnettullah denir. Sünnettullah tabir edilir, Allah'ın sünnetidir. Yani, tabiat kânunları. Sünnet bu mânâyâ geliyor. Kur'ân diyor ki "Allah sünnetini değiştirmez." Yani, Allah, âdetini, kânunlarını değiştirmez. "Felen tecideli sünnetillahi, tebdila." Allah sünnetini, koyduğu kânunları değiştirmez. Bu kânunlara, insan, uyamak zorundadır. Bu kânunlara aykırı hareket eden insanların yaşaması mümkün değildir, tabiat kânunlarına... İşte, Asr-ı Saadet Müslümanları, bu kânunları çok iyi öğrenmiş ve buna riayet etmişlerdir.

Burada, İngiltere'deki bir hadiseyi dile getirmek istiyorum. 18 inci Asrın yarısına doğru, İngiltere'de bir kolera oluyor. İnsanlar ölüyorlar. Bir çâre bulunmuyor. Kraliçe bu kolera'nın kalkması için, bir gün oruç tutun diyor.

Papazlar, kraliçeyi dinsiz ilan ediyor. Neden?.. Oruç çâre değil, sıhhi tedbirler almak lâzım. Bu hadise üzerine Buhner, materyalist felsefesini yazıyor ve dinleri inkâr ediyor. 'Eğer Allah varsa, dünyânın nizâmı, düzeni yok demektir" diyor. "Bugün dünyâda bir nizâm varsa, Allah yok demektir" diyor. Demek ki, Allah düzeni nizâmı bozuyor!.. Şimdi, Buhner'i bu fikri sevk eden nedir; papazın o emridir, o tavsiyesidir. Eğer, Buhner, İslâm Dinindeki o sünnetullah kavramını bilmiş olsaydı, hiç değilse, İslâm Dinine karşı bir tavır almazdı; çünkü, İslâm'ı bilmiyordu, Hıristiyanlığı biliyordu.

Ben öyle görüyorum; yani, din denildiği zaman, birçokları Hıristiyanlıkla karıştırıyor. Öyle bir din tarifi yapıyorlar ki, hayret etmemek mümkün değil. Bu İslâm mı?.. İşte, sünnetullah... Tabiat kânunlarına uymak durumunda insan. Allah, kânunlarını değiştirmez. Kur'ân da zaten, o kânunları izâh için gelmiş. Kur'ân'la kânunlar arasında, Kur'ân'la kâinat arasında bir zıddiyet, bir çelişki söz konusu değildir.

Şimdi, ilim bahsine gelelim. Asr-ı Saadet'e bakıyoruz, Hazret-i Peygamber, ilim öğrenmeyi, Çin'de bile olsa ilim öğrenmeyi tavsiye etmiş. Kur'ân-ı Kerîm'e bakınız, ilk sözü "oku" diye başlıyor ve kalemden bahsediyor "kalem yardımıyla insanlara öğretti" diyor. Ve o müteal, aşkın varlık, kaleme yemin ediyor "kaleme yemin ediyorum" diyor. Başından sonuna kadar, Kur'ân'ın, her mevzuu, ilim ve irfandan ibâret. Peygamberimiz mescide gidiyor, iki grup insan ayrı ayrı mekânlarda oturuyorlar. Bir sınıfın yanına gidiyor, bakıyor ki, onlar, tesbih almış Allah'ı zikrediyorlar. Dua ediyor onlara, hayırla duâ ediyor. İkinci bir insan grubunun yanına gidiyor, bakıyor ki, onlar da ilim müzâkere ediyorlar, ilmî meseleler tartışıyorlar. Onlara da Peygamberimiz duâ ediyor ve onların yanında oturuyor, diyor ki "Orada Allah'ın adını ananlar da hayırlı bir iş görüyorlar; ama, en hayırlı iş budur, ilimdir, ilim müzâkere etmektir" diyor ve "ben muallim, öğretmen olarak gönderildim" diyor.

Bu kadar ilme önem veren din, İslâm'ın bazı dönemlerinde, parlak ilme layık olduğu gibi değer verilmiştir. Mesela Molla Hüsrev'in programını hazırladığı Fatih Medreselerinde, dinî ilimlerin yanı sıra, dünyevî bilimlerde okutulurdu. İbn-i Sinâ'nın felsefesi okutulurdu, tıp okutulurdu ve mükemmel insanlar yetiştirdi. Sonra bu ilimler, dünyâ ilmi, âhiret ilmi diye ayrılmış. Halbuki, ilmi, dünyâ ve âhiret ilmi diye ayırmak da doğru değildir. Evet, konularına göre ilimler farklılık arz eder; ama, ilmin hepsi müteberdir.

"Alimler, peygamberlerin vârisleridir" diyoruz, bu sâdece din alimleri değil, bir ziraat alimi de peygamberlerin vârisidir, bir iktisatçı da peygamberin vârisidir. Ama, bir kâide var; herkes bilmediğinin düşmanıdır. Bir zat oğluna vasiyette bulunuyor, diyor ki "Oğlum, her ilimden bir miktar oku; çünkü, okumadığın ilmin düşmanı olursun, bilmediğin ilmin düşmanı olursun. ilimlere dost olabilmek için, her ilimden okuyup öğrenmen lâzım."

Sonra dünyâ ilimlerine değ er verilmedi. Halbuki, dünyâ ilmi,  h ret ilmi diye bir şey yok. Kur'ân-ı Kerîm'de, pozitif ilimlere de i  ret edilmiştir. Hattâ bu müsbet ilimler, im nı takviye etmektedir, im nı teyit etmektedir. Bir zamanlar, bazı felsefeciler, diyorlardı ki "Allah yoktur, kâinatı yaratan maddenin hareketidir. Hareket, ezeli ve ebedidir." Halbuki, hareket, maddenin bir sıfatıdır. Sıfat, aslı meydana getiremez;  raz, cevheri yaratamaz. Ama, böyle bir inanç vardı. K inatı meydana getiren, yaratan harekettir, maddenin hareketidir... Şimdi, fizikteki atâlet, eylemsizlik k nunu ke fedildikten sonra, bu fikir iflas etti. Ne diyor atâlet k nunu: Dışarıdan bir şey etki etmedikçe, ne madde hareket edebilir ne de hareketinin yönünü de i tirebilir. Maddeyi hareket ettiren bir muharrik g c vardır. Biz, ona Allah diyoruz.

Pastör diyor ki "Allah'ın yokluğuna binlerce delil getirilse, mikrobun varlığı onun varlığını ispat sadedinde bana k fi delildir." Onun için, ilimleri, dünyâ ilmi,  h ret ilmi,  u makbul,  u değil diye ayırmak doğru değil.   te, hurâfelerden birisi de budur. Bir kısım ilimleri, pozitif ilimleri dinin dışında telakk  etmek.

Öyle zamanlar ya amı  ki bu ülke, bakınız, bunların etkilerine gelece iz. Avrupa'da matbaa ic t edilir,  ncil çeşitli dillere tercüme edilerek matbaada çoğaltılır, dünyâya dağıtılır. Bizde, matbaaya "küfür ic dı" denir. Belki başka sebepleri var. Hani, o zaman elle yazan insanlar vardı, matbaa ic t edilirse, onlar ekmeksiz kalacaktı. Bu da bir sebeptir. 200 sene sonra ancak bizde matbaa faaliyete geçmiştir, 200 sene... Bidat dediğimiz,  sl m'ın makbul saymadı ı, reddettiği, sapıklık dediği bidat, dinde olan bidattır, itik tta olan, ib dette olan bidattır. Dünya i lerinde bidat yoktur.  tikad  sapıklıkları  sl m reddetmiştir.

Siz, Allah'ın hel l dediği şeye haram derseniz, haram demedi ine haram derseniz, be  vakit namazı altı vakte, yedi vakte çıkarırsanız, o zaman bidat i lemi  olursunuz; yani, dine il ve yapmak, dinden herhangi bir şeyi çıkarmak bidattır, sapıklıktır. Bugün, dünyâda, savaş  letleri geli mi tir, de i mi tir. Kal-kıp da, Peygamber kılıçla sava ıyordu, bugün topla tüfekle savaşmak günâhtır demenin bir m n sı var mı?.. Dünya i lerinde bidat yoktur.

Kur'ân, dünyâ i lerinde d ima ilerlememizi emretmiştir. Peygamber, hadislerinde hep bunu tavsiye etmiştir. Kur'ân,  a a yemin ediyor, "Vel asri, innel insani, lefi husrin... Ben  a a yemin ediyorum..." diyor ve daima kuvvetli olmayı emrediyor.

Demek ki, bu da, ilim de yanlış anlaşılmıştır. Asr-ı Saadetteki ilim anlayışı, sonraları de i tirilmi ; ilmin yerini birtakım hurâfeler, b til inançlar almıştır.   te, Cennet'te insana bir at verilecek, bir ayağı ma rıkt , bir ayağı ma ript . Böyle bir hilkat garibesine nasıl binilecek; bir deh diyece yer bile bırakmıyordunuz!..

İbadetle ilgili, Cennet'le ilgili, ilmin yerine birtakım hurâfeler sokulmuştur. Bunları, burada zikretmek istemiyorum. Menşeyini biraz sonra anlatacağım.

Asr-ı Saadet devrinde, kadın, çok şahsiyetli, muhterem, mukaddes bir varlıktır. Biliyorsunuz, Peygamberimizden önce, kadının toplumda hiç yeri yoktu. Kadın hakları diye bir şey de yoktu. İnsanlığın en sefil, en mazlum varlığı kadınlardı. Miras hakkı okuma hakkı yoktu, sâdece hizmetle mükellefti. İslâm, kadına da birtakım haklar getirdi. Miras hakkı getirdi. Cenneti kadınların ayakları altına serdi. Hazret-i Peygamberimizin o seçkin hanımı, eşi Hazret-i Aişe, sahâbe içerisinde çok bilgili, malumat sahibi ve zekâsı, akli çok olan bir hanımdı. Hazret-i Ali, Hazret-i Ebubekir ve diğer seçkin insanlar, Hazret-i Aişe'den istifade ediyorlardı. Cemel Vakasında, bir ordunun başına geçti Hazret-i Aişe. Hazret-i Peygamber, Vedâ Hutbesinde kadın haklarından bahsediyor. Kadınlarla alâkalı, Peygamberimizin, sayılmayacak kadar çok hadis-i şerifi vardır. Seçme hakkı getirdi. Belki seçilme hakkı yoktu o gün; ama, seçme hakkı da getirdi kadına. Biata kadınlar da iştirak ediyorlardı. Kadın ve erkek herkese, ilmin, ilim öğrenmenin farz olduğunu da söyleyen yine İslâm Peygamberidir.

Şimdi, zaman geliyor, işte yine bir hurâfe, deniliyor ki "kadınların okuma - yazma öğrenmesi câiz değildir." Bu, Arapça metinlere, kitaplara geçmiş; hem de, Peygamber'in hadisi diye geçmiş. Çünkü, kadınlar okuma - yazma öğrenirse, belki eşlerinin dışında başkalarına da mektuplar yazarlar. Gerekçe de bu.

Bir taraftan, bakıyorsunuz, Asr-ı Saadet'te kadın çok şahsiyetli, okumayı, öğrenmeyi erkek kadın herkese emrediyor Peygamberimiz. Kadınlar, bir nevi ordu komutanlığı makamına bile yükseliyor. Diğer taraftan, okuma yazma öğrenmesi câiz değildir diyorlar. Hazret-i Aişe, okur yazar bir kadındı. Peygamberimizin eşlerinin içerisinde okur yazarlar vardı. Peygamberimiz, okuma yazmaya o kadar çok önem vermiştir ki, Bedir Savaşında esir düşenler, fidye karşılığında serbest bırakabiliyorlardı. Parası olmayanlardan, Peygamberimiz, fidye karşılığı olarak, sahâbeye okuma - yazma öğretmelerini istiyor. 10 kişiye okuma - yazma öğretene serbest bırakıyordu.

Bunun neticesi ne oldu? Netice, kadınların câhil kalması... Hâlâ, bugün, İslâm ülkelerinin, -ülkemizin de- birçok yerinde kadınlar yeteri kadar okuma - yazma öğrenmiş değiller. Bırakın tahsil yapmayı, okuma - yazma bilmeyen kadınların sayısı çok fazladır. Dinde aslında böyle bir şey yok. İşte bu da bir hurâfe.

Bu hurâfelerin kaynağı nedir? Asr-ı Saadet'teki İslâm anlayışıyla, günümüzdeki veya İslâm'dan sonraki İslâm anlayışı arasında büyük farklılıklar meydana gelmiştir ve ben diyorum ki, eğer Asr-ı Saadet'teki İslâm telakkisine dönersek kurtuluruz. Bu irticâ demek değildir. Din anlayışına, Asr-ı Saadet'teki din telakkisine... Bu, fundamentalizm de değildir. Fundamentalizm, 20 nci Asrın başlarında, Amerika Birleşik Devletlerinde, protestan bir grubun ortaya

koyduğu bir hadisedir. Protestanlar, Hazret-i İsa gibi yaşamak istiyorlar. Hristiyanlığı, bütün saffetıyla hayata geçirmek istiyorlar; yani, İsa'nın yaşadığı devirdeki gibi dünyâdan uzak bir hayat yaşamak istiyorlar ve bunlara köktendinci veya fundamentalist deniyor; yani, dinin aslına dönmek isteyenler, dinin kaynağına dönmek isteyenler, İsa devrine dönmek istiyorlar. Bu, katoliklerde de vardı; ama, fundamentalizm değil de, entegrizm adı altında ifadelendiriliyordu. Orada da, yine, Hristiyanlığın saflığını muhafaza etmek, kutsal kitaba bağlanmak gayesi var. Çünkü, kutsal kitabın, İncil'in tefsirini ancak papa yapabiliyor. Papa, layüselidir, hata işlemez.

Bizde, fundamentalizm veya köktendincilik kesinlikle olamaz; çünkü, İslâm'ın kaynağı ortada. Protestan diyor ki, Hazret-i İsa'nın getirdiği, onun havarilerinin eliyle yazılmış olan asıl İncil'e dönmek istiyoruz. İsa'nın tekrar dünyâya gelişi olacak. İsa'nın yaşadığı bir zühd hayatı var, biz ona dönmek istiyoruz ve hakiki İncil'e dönmek istiyoruz." Bizde, bu mânâda bu fundamentalizm, kesinlikle söz konusu değil; çünkü, Kur'ân, tek harfi, tek kelimesi değişmeden elimizdedir. Saflığını, asâletini kaybetmemiş ki onu arayalım. Ancak, İslâm dünyâsı, Batı'dan gelen bu kavramın tesiri altında kalmıştır. Meselâ, Mısırlılar, fundamentalizmi, Arapça usûliye diye ifadelendirmektedirler. Bundan maksat şudur: Asla dönmek. Nedir bu asla dönmek: bid'âtlardan, hurâfelerden, yanlış telakkîlerden uzak bir İslâm anlayışına, Peygamber zamanındaki İslâm anlayışına dönersek, hem maddeten, hem mânen yükseliriz. Bu mânâda Mısırlılar usûliyeyi kullanmıştır. Ama, bu, hiçbir zaman için, Batı'daki fundamentalizm veya köktendincilik anlamına gelmez.

Bir zamanlar, İslâm milletini ileriye doğru götüren, ona ihtişamlı bir medeniyet bahşeden din, bir zaman sonra geriye götürmez. Eğer, İslâm dünyâsı geriye gitmişse, suç İslâm'da değil kendisinde aramalıdır. İslâm adına çok yanlış şeyler öğretildi. Bunlardan temizlemek lâzım. İşte, bu mânâda asla dönmek, esasa dönmek maksuttur, murattır.

Mezhepleri ortadan kaldırmak anlamında bir usûliyeye de şiddetle karşıyız; çünkü, toplumda ne kadar çok imaj olursa, ne kadar çok hareket olursa, ne kadar çok fikir canlılığı olursa, o kadar makbuldür. Mezhepler, bir zenginliktir. Bu dört mezhepten de ibâret değildir. Birçok mezhepler gelmiştir; ama, dört mezhebin mensupları İslâm dünyâsında daha çok yaşamaktadır. Bundan dolayı dört mezhep denir. Aslında, mezheplerin sayısı çoktur. Bir fikir hareketidir mezhepler, bir ekoldür, içtihatdır. Bunların, ne hurâfe ile ne de köktendincilikle ilgisi yoktur; yani, bunlara karşı çıkmanın hiçbir anlamı yoktur.

İşte, İslâm anlayışına dönmek, kavramları yerli yerinde kullanmak, Hazret-i Peygamber'in, onun ashabının anladığı şekilde anlamak. Tevekkül, kader, sabır gibi kavramları doğru anlamak gerekir. Fakat, bu kavramların yanlış tefsir edilmesi, çarpıtılması, Müslümanların geri kalmalarına sebep olmuştur.

Bu hurâfelerin menşei nedir? Nereden geldi? Nereden kaynaklandı? Müslümanlığı nereden bu hurâfeler sirayet etti dersiniz:

Birincisi, Müslümanlığı kabul eden Yahudi âlimleri tarafından sokuldu. Yahudi, Tevrat'ı okumuş, hattâ haham mertebesine ermiş bazı insanlar Müslümanlığı kabul ettiler; ama, eski bilgilerini de unutmadılar. Zaman zaman, Tevrat'tan söz ettiler, vaazlar verdiler, âyetler naklettiler. Bunlar, Peygamberin hadisi diye -sahâbe olmaları hasebiyle- Peygamberin hadisi zannedilerek, kitaplarımıza geçti.

İkincisi, kasıtlı olarak bunları İslâm Dinine sokan, ihtida etmiş Yahudiler tarafından geçmiş bulunmaktadır. Bakınız, Aliyül Kari'nin Mevzuat adlı bir kitabı var. Orada, bu uydurma hadislerin büyük bir kısmını toplamıştır ve kaynaklarını da göstermiştir. Müslümanlar, hayvancılığa çok önem veriyorlardı. Bir hadis uyduruluyor "celepçilik şer getirir, Cehennem'e götürür, aman bununla uğraşma..." Yani, koyun beslemeyi, koyun ticareti yapmayı yasaklayan hadis. Allah'ın Resûlü'nün böyle bir sözü yok. Müslümanları geri bırakacak birtakım sözler uyduruldu, hadis diye insanlara telkin edildi. Hattâ, öyle zaman olmuştur ki, adam mercimek çorbasını seviyor, gittiği ziyafetlerde mercimek ikram edilsin diye "mercimek, kalp rikkâtini celbeder, kâlbın incelmesini sağlar, kâlbe şefkât verir" gibi hadisler uydurulmaya başlandı. Halbuki, Peygamber'in, böyle yiyeceklerle, içeceklerle pek ilgisi yok.

Üçüncüsü, İran. Hurâfelerin menşei İran. Diyorlar ki "okursan ilm-i Farisi, gider dinin yarısı." Bundan şunu kastediyorlar: Hurâfelerin büyük bir kaynağı, İran'dır. İşte, kaybolan imam fikri. Bunların hepsini anlatmaya zamanımız elvermemektedir. Birçok hurâfî şeyler, İran'dan intikâl etmiştir. Tabîî İran derken, eski Zerdüş, Mecusilik, buradan gelen birtakım inançlar, akîdeler var. Belki,bugün, hâlâ, aramızda da bunlar yaşamaktadır.

Bir de, Süryanilerden bize intikâl etmiş birtakım hurâfeler var. Meselâ, salı günü traş olunmaz, çarşamba günü çamaşır yıkanmaz, iki bayram arasında nikâh kıyılmaz, nazar boncuğu, at kafası falan bazı evlerin üzerinde görürüz, güyâ bunlar nazar için faydalıymış... Bunların hiçbirisinin islâm'da, dinde yeri yoktur. Bunlar, günümüzde de yaşayan hurâfelerdir. Muska, muskanın da dinde yeri yoktur, hiçbir faydası da yoktur. Belki, sizin üzerinizde de birer muska vardır; bilemiyorum. Bunlar da, dinimizin hoş görmediği şeylerdir. Büyü, sihir, büyü kitapları vesâire... Bakarsınız, şu saatte şu yazılırsa şu olur. Yazılan şeyler, uydurma birtakım şeyler, ne Arapça, ne Farsça, ne başka bir dil; uydurma... Bunlar, İslâm dünyasında, bir zamanlar geçerli olan, hattâ bugün de hâlâ geçerli bunlar maalesef. İşte, televizyonlarda izliyorsunuz, muskacılık almış yürüyor. Neden itibar ediyorlar bu insanlara, neden mezar taşına sarılıyor? İşte, kocasıyla arası iyi değil de, mezar taşı onları birbirine bağlayacak!.. Böyle şeyler olmaz.

İslâm Dini, akla, mantığa yer veren bir dindir. Aklı olmayanın dini yoktur. Akılla imân beraber olmalıdır. Akıl, inanmanın şartıdır. Onun için, Kur'ân, hep, bizi, aklımızı kullanmaya dâvet etmiştir. Böyle boş şeylere iltifât etmemeliyiz. İnsanları putlaştırmak, ilahlaştırmak... Efendim, filan zatın izni olmadan ben ibâdet yapamam... Ne demek, yani istediğin zaman, istediğin kadar namaz kılabilirsin, Allah'ın adını anabilirsin. Dinî mükellefiyetlerini yerine getirmek için bir aracıya gerek yok. Hazret-i Peygamber de, bir mânâda bir muallimdir, öğreticidir, mürşittir, yol göstericidir. Bizim dinimi ilim dinidir. Bu hurâfeleri bırakalım, ilme sarılalım, gerçeğe sarılalım.

Bu yaşayan hurâfeleri burada sayıp dökmeye gerek görmüyorum. Belki bunların bir kısmı azalmıştır; ama, hâlâ yaşayanlar da var. Meselâ, geçenlerde birisi bana geldi, hastalanmış. Geçmiş olsun, nedir dedim. Dedi ki "üç defa da kurşun döktürdüm; ama, yine de düzelemedim." Buyurun yani!.. Allah'ın Resûlü "tedavi olun" diyor. Peygamber'in zamanında da doktor vardı, Peygamber de doktora tedavi olmuştur. Tıpla alâkalı Peygamber'in sözleri var "tedavi olun. Her derdin çâresi vardır, ölüm müstesnâ. Tedâvi olun, her derdin çâresi vardır, ihtiyarlık müstesnâ." diyor. Peygamber tedaviyi emrediyor, sağlıklı olmayı emrediyor. Adam doktora gitmiyor, kurşun döktürüyor; doktora gitmiyor, hocaya gidiyor, muskacıya gidiyor, sahtekâra gidiyor. Bunların dinle alâkası yok.

Sünnetullah... Bu kavramı çok iyi anlamamız lâzımdır. İlâhi kânunlar... Efendim, Allah kâdir değil mi?.. Allah kâdirdir. Allah bir düzen kurmuş, bir nizâm kurmuş, kanunlar koymuş "ben kânunlarımı değiştirmem" diyor. Kim doğurur şimdi ilâhi kânunları göre, kadın çocuk doğurur. E, Allah kâdirdir deyip de, erkekler çocuk doğurur diyebilir misiniz?.. Nedir bu kadar mantıksızlık?.. ilâhi kânunlar, sünnetullah, âdetullah, bunlar değişmez.

Bir de asrî gericilikler var. Hep böyle dine sokulmuş zararlı şeylerden bahsettik. Günümüzde de yok mu?.. Şimdi, bakıyorsunuz, câhiliye devrindeki âdetler bugün yaşatılmaya çalışılıyor bazı insanlar tarafından. Bunlar da doğru değil tabîi.

Biz, hurâfelerden bahsediyoruz, muskacılıktan, vs. Televizyonlarda bir de falcılar türedi biliyorsunuz. Çıkıyor oraya, hoca değil, din tahsili falan da yapmamış, bayan veya erkekler, başlıyorlar vatandaşların falına bakmaya, birtakım hükümler çıkarıyorlar. Bir defa, gaybı Allah'tan başka kimse bilmez. Kur'ân'da buna dair âyetler var. Peygamber dâhi bilmez; ancak, Allah bildirirse diyor. Resûle Allah bildirirse, Resûl bilir diyor. "Ben, meleğim demiyorum, ben gaybı bildiğimi iddia etmiyorum, ben Allah'ın hazinelerinin anahtarı benim elimdedir demiyorum; ben, bana vahyolunana uyuyorum." İşte Kur'ân âyeti. Peygamber, falcılığı yasaklamış. Bir hadisinde, "falcıların sözüne inanan, kâhinlerin sözüne inanan, Muhammed'e ineni inkâr etmiştir" diyor. Bu kadar ağır hadisi şerif var.

Onun için, bu hurâfelerden, asrımızda yaşayan hurâfelerden, bunlarda son derece sakınmamız lâzım.

Evet, bu kadarla yetiniyoruz herhalde. Aslında, ben bunu daha uzun, tek tek anlatmak isterdim hurâfeleri de, gerek duymuyoruz. Genel olarak ifade ediyorum. Demek ki, dinin kitabı Kur'ân'dır. Allah'ın indirdiği kitap budur. Bu kitabın tek harfî bile değişmemiştir. Bunu okuyalım, bu ne diyorsa, din odur, Kur'ân'dır. Biraz Cennet Cehennem'den bahsettik. Cennet Cehennem tasvirleri çok yapılır; ama, Kur'ân'da, mübâlağalı bir Cennet Cehennem tasviri yoktur. Kur'ân ne diyorsa onu anlamaya çalışalım. Peygamberimizin sahih hadisleri vardır; onlar, Kur'ân'ın tefsiridir, yorumudur, Peygamber'in uygulamalarıdır. Bunları okuyalım, öğrenelim.

Biz, Diyanet olarak, kitap ve sünneti insanlarımıza tavsiye ediyoruz. Bazen fetvâlar çıkıyor, diyanetten bir yetkili şöyle dedi, böyle dedi... Araştırıyoruz, aslı yok, esası yok. Gazeteci bir yerden alıyor, nereden alıyorsa bilmiyorum. Diyanet'ten bir yetkiliye danıştık da, söyledi diyor. Herkese soruyorum, kim söyledi?.. Söyleyen yok. Problemlerinizi, meseleleriniz olursa, bize getirin. Gelin, konuşalım, hocahanım vasıtâsıyla da ulaşabilirsiniz. Doğrusu ne ise, biz, Diyanet olarak onu söyleriz, doğrusunu söyleriz.

Toplumda çok fetvâ verenler var. Ben size bir şey söyleyeyim mi; dalkavuk din adamından, herhangi bir menfaat için dini kullanan din adamından kurtulmadıkça bu memleket kurtulmaz. Peygamberimizin bir sözü var, diyor ki" Bir din adamı, bir din bilgini, söylenenlere, hep 'isâbet buyurdunuz efendim, haklısınız efendim' diyorsa, ondan uzak durun. Yaptığı dinî tebliğ karşısında bir menfaat gözetiyorsa, ondan da uzak durun."

Dinin doğrusu neyse, onu öğrenmemiz lâzım. Beğenmiyormuş, beğenmeyen, beğenmeyebilir. Din budur, Allah bunu diyor. Hâ, buna karşı geliyorsa, itiraz ediyorsa, biliyorsunuz kimsenin vicdânına baskı yapmaya da hakkımız yoktur, din de, zaten bunu yasaklamıştır. Dinde zorlama yoktur.

Ve, Kur'ân-ı Kerîm'i öğrenelim, okuyalım.

Efendim, geçen birisi bize bir yazı yazdı, -mektubunda yazıyor- "namazda da Kur'ân-ı Kerîm'i Türkçe okuyabilirsiniz. İşte, İslâm Dini kolaylık dinidir"... Bu fikirlere katılmak mümkün değil. Yani, şunun bunun hoşuna gidecek diye dinden tâviz vermek, dine zarar getirir ve ilim haysiyetiyle de bağdaşmaz.

Kur'ân evrensel bir kitaptır. Elbette, Kur'ân-ı Kerîm'i okuyup anlayalım diye Allah bize göndermiştir. Bunun aksini iddia etmek mümkün değil. İngiliz İngilizce okuyacaktır malum, Türk Türkçe okuyacaktır, İranlı Farsça okuyacaktır. Allah, bir kitap gönderiyorsa, bunu, mutlaka bir dille gönderecektir. Diller içerisinde Arap dilini seçmiştir; çünkü, Arap dili zengin bir dildir. Dünyada en zengin dil, Arapça'dır. Ondandır Fransızca gelir. Fransızca'nın da, yüzde 30'u Arapça'dan alınmıştır. Bu dilde bir çekicilik, câzibe vardır. Kur'ân'daki o fesâhatî, belâgatî başka bir dilde bulmanız mümkün değil. Dikkât buyurun, bir şiiri, bir şarkıyı, bir türküyü bir defa dinlersiniz, iki defa dinlersiniz, ama üçüncüde usanırsınız veya, bir - iki defa söylersiniz, kendiniz söylersiniz, sonra bezginlik

gelir. Ama, beş vakit namazda, her rekatinde Fâtiha'yı okuyoruz, her okuduğumuzda ayrı bir zevk alıyoruz, hiç usanmıyoruz. Başka dilde yoktur bu özellik. Ölüm döşegindeki hastaya can deseniz rahatsız olur; ama, başucunda Yâsin-i Şerif'ten âyetler okuduğunuz zaman ferahlar, sanki ağzına su damlatıyormuşsunuz gibi bir rahatlık hisseder. Bu, Kur'ân'ın özelliğidir. Meydan okuyor, diyor ki "eğer benim söylediklerimde şüpheniz varsa, buyurunu, en kısa sûreme bir nazire yapın, ben sizin dediğinizi kabul edeceğim, dâvamdan vazgeçiyorum." Onbeş asır geçti, yazan olmadı.

Kur'ân'ın Türkçesi Kur'ân mıdır; Kur'ân'ın Türkçesine Kur'ân diyemeyiz. Siz, Victor Hugo'nun Sefillerini bile, mükemmel bir şekilde, eksiksiz bir başka dile çeviremezsiniz, orijinalini tutmaz. Kur'ân, hem lafızdır, hem mânâdır.

Evrensel bir din olan ve evrensel bir kitap olan Kur'ân'ı, başka dille dinlediğiniz zaman, size bir defa zevk vermeyecektir, anlamayacaksınız, ne okuduğunuz da bilmeyeceksiniz. Çin'e gideceğiz, câmide, Çin, çün, çan diye okuyor, ne okuyor bu; Fatiha mıdır bunun okuduğu?.. Anlamak mümkün değil. Yani, her millet, kendi diliyle, namazda Fatiha'yı veya zamlı sûreyi okuduğu zaman, İslâm'ın evrenselliği bozulur, birliği bozulur.

Hepsini topladığınız zaman, namazda okunacak duâların âyetlerin hepsini toplasanız, bir sayfa olur, hepsi bir sayfa. Sübhaneke -o da farz değil, Sübhaneke okunmasa da namaz olur- Fatiha, tesbihler vesâir. Bunu öğrenmek o kadar zor mu ki Türkçe de okuyabilirsiniz, Farsça da okuyabilirsiniz!.. Ne demek?.. İşte hocahanım burada, Kur'ân'ı öğrenmek de o kadar zor bir şey değil. Harfleri tanıyıp birbirine çarpmayı öğrendiğiniz zaman, bir hafta, on gün içerisinde Kur'ân okumaya başlarsınız. Tekrar etmek lâzım biraz daha süratli okumak için. O kadar zor değil.

Ama, bütün bunlarla beraber, ben diyorum ki, Kur'ân-ı Kerîm'in, özellikle namazda okuduğumuz üç - beş sûrenin mânâsını mutlaka öğrenelim. Fatiha'yı okuduğumuz zaman, ne okuduğumuzu bilelim. Kulhuvallahi, İhlas Sûresini okuduğumuz zaman, ne okuduğumuzu bilelim. Bunların meallerini öğrenelim; ama, ibâdet dili Kur'ân dilidir.

Dinlediğiniz için çok teşekkür ediyor, sevgiler, saygılar sunuyorum.